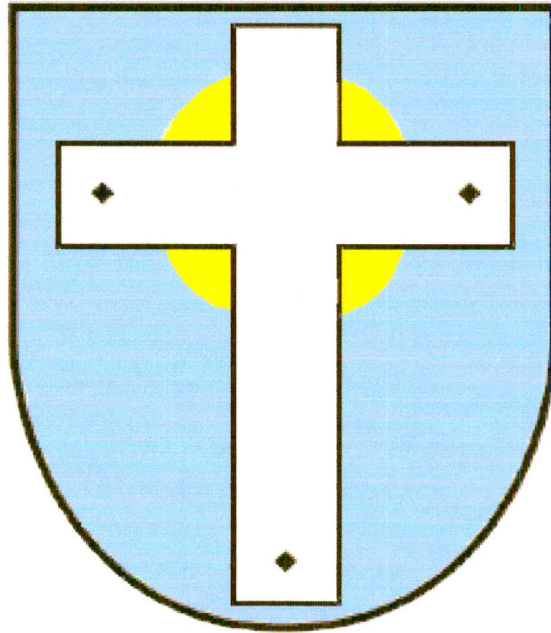

PLAN ODNOWY MIEJSCOWOŚCI BESKO

**Gmina Besko
Powiat sanocki
Województwo podkarpackie**

Mała Strategia Wiejska

GRUPA ODNOWY WSI BESKO

KWIECIEŃ - 2008

Spis treści

I . Prezentacja miejscowości.....	3
1. Charakterystyka wsi.....	3
II. Ocena i analiza zasobów.....	4
1. Środowisko przyrodnicze i krajobrazowe.....	6
2. Środowisko kulturowe.....	9
3. Dziedzictwo historyczne i religijne.....	10
4. Obiekty i tereny, infrastruktura.....	13
5. Gospodarka, rolnictwo.....	23
6. Sąsiedzi, przyjezdni.....	25
7. Instytucje.....	25
8. Zasoby społeczne - ludzie, organizacje społeczne.....	26
9. Struktura demograficzna, rynek pracy, zatrudnienie i bezrobocie.....	26
10. Jaka jest wieś Besko – ocena stanu istniejącego.....	29
III. Analiza SWOT.....	30
IV. Wizja – kierunki rozwoju.....	32
V. Wizja krótkoterminowego oraz długoterminowego rozwoju miejscowości w latach 2008-2016	34
VI. Wdrażanie i zarządzanie	42
VII. Uspołecznienie procesu planowania i realizacji.....	43

I. Prezentacja miejscowości

1. Charakterystyka wsi

W południowo-wschodniej Polsce, niemal w środku obniżenia karpackiego, zwanego Dołami Jasielsko-Sanockimi, w województwie podkarpackim, w powiecie sanockim, w gminie Besko, rozciąga się wieś Besko. Miejscowość ta od północy graniczy z wsiami Bianka, Wzdów i Jaćmierz, od północnego wschodu z Posadą Jaćmierską, od wschodu z Zarszynem, od zachodu z Rymanowem, od północnego zachodu z Milczą a od południa z Mymoniem.

Obszar wsi wynosi 24.8 km², zaś obszar gminy 27.5 km². Długość granicy gminy z sąsiednimi gminami wynosi 27.2 km.

Ogólnie wieś dzieli się na dwie części, tj. zachodnią i wschodnią, w zależności od jej położenia w stosunku do biegu rzeki Wisłok, przepływającej przez Besko.

Kształt obszaru gminy jest nieregularny. O kształcie wsi zdecydowały warunki fizjograficzne, przeważnie równinnego terenu. Zabudowania mieszkalno-gospodarcze usytuowane zostały w brzeźnej partii obu brzegów rzeki Wisłok.

W części południowej wsi, przecinając rzeką Wisłok, ciągnie się droga, łącząca Sanok z Krosnem. Niemal równolegle do niej, przecinając środek wsi biegnie trasa kolejowa, łącząca również Sanok z Krosnem.

Ogółem powierzchnia wsi wynosi 24.8 km² (gminy 27.5 km²). Z tego na grunty orne przypada 1347 ha (gminy 1416 ha) na sady 40 ha (gminy 40 ha). Łąki i pastwiska zajmują obszar 689 ha (gminy 727 ha), natomiast lasy rozciągają się na przestrzeni 147 ha (gminy 276 ha). Wody płynące w Wisłoku i potokach posiadają powierzchnię 77 ha (w gminie 83 ha), zaś nieużytki 21 ha (w gminie 27 ha).

Dokładnej daty lokacji miejscowości nie znamy, wiemy jednak, że odbyło się to w pierwszej połowie XV wieku w oparciu o prawo ruskie. Adam Fastnacht twierdzi, że Besko istniało niemal od początku XIV w. (przed 1340 rokiem).

W 1419 roku zatrzymał się w Besku król Władysław Jagiełło i już sam ten fakt świadczy, że wieś musiała istnieć od kilkudziesięciu lat. Należała do wsi królewskich a w XV w. była ośrodkiem administracyjno-gospodarczym tej części starostwa sanockiego.

W Besku na dzień 30 czerwca 2007 roku mieszkało 4008 osób (średnia gęstość zaludnienia wynosi ponad 160 osób/km²). Gmina Besko jest jedną z najmniejszych gmin województwa podkarpackiego, co w zasadniczy sposób warunkuje wszelkie działania. Konieczne jest bowiem uwzględnienie zarówno mniejszego rynku lokalnego, jak i mniejszej siły przebicia na terenie województwa oraz kraju.

Lokalizacja przy jednym z głównych ciągów komunikacyjnych na wschód – drodze krajowej nr 28 – stawia Besko w korzystnej pozycji. Położenie takie jest czynnikiem wspomagającym rozwój różnego rodzaju działalności – m.in. handlu i turystyki w szerokim rozumieniu obu tych pojęć. Za rozwojem sektora turystycznego przemawiają walory środowiska naturalnego – malowniczy przełom Wisłoka, istniejące szlaki turystyczne i ścieżki rowerowe oraz bliskość jeziora zaporowego Besko. Dodatkowo – niewielkie odległości do miejscowości zdrojowych (Rymanów Zdrój, Iwonicz Zdrój) i parków krajobrazowych czynią z Beska idealne miejsce wypoczynku. Wykorzystanie warunków naturalnych oraz istniejącej infrastruktury wpływać będzie na rozwój życia kulturalno - społecznego oraz bazy rekreacyjnej na terenie naszej miejscowości. Powyższe walory stanowią punkt wyjścia do realizacji wielu inwestycji mających na celu pobudzenie aktywności społecznej mieszkańców. Są to m.in.: modernizacja budynku hali sportowej, budowa Domu Kultury, rewitalizacja Parku Podworskiego i wiele innych związanych z rozwojem i poprawą infrastruktury technicznej. W celu sfinansowania części kosztów planowanych inwestycji zakłada się korzystanie z dostępnych środków pomocowych UE między innymi w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007 – 2013.

II. Ocena i analiza zasobów

Analiza zasobów zawiera wykaz elementów materialnych i niematerialnych, które mogą być wykorzystane dla rozwoju miejscowości. Służy ona zwiększeniu świadomości mieszkańców na temat posiadanych zasobów, a jednocześnie przedstawia miejscowość zarówno z mocnej/pozytywnej strony, a także ukazuje pewne niedoskonałości nad którymi należałoby popracować.

Rodzaj zasobu	Znaczenie		
	obojętne	małe	duże
Środowisko przyrodnicze i krajobrazowe			
walory krajobrazu			X
walory klimatu (mikroklimat, wiatr, nasłonecznienie, itp.)		X	
walory szaty roślinnej (np. runo leśne)		X	
cenne przyrodniczo obszary lub obiekty			X
osobliwości przyrodnicze (np. rzadkie gatunki drzew)		X	
świat zwierzęcy (ostoje, siedliska)		X	
wody powierzchniowe (rzeki, stawy, jeziora)			X
gleby, kopaliny		X	
Środowisko kulturowe			
walory architektury wiejskiej osobliwości kulturowe	X		
zabytki			X
zespoły artystyczne			X
Tradycje, obrzędy, gwara	X		
Specyficzne potrawy			X
Dziedzictwo historyczne i religijne			
fakty historyczne, legendy, podania	X		
ważne postacie historyczne		X	
specyficzne nazwy	X		
miejsca, osoby, przedmioty kultu		X	
święta, odpusty, pielgrzymki		X	
Obiekty, tereny, infrastruktura			
działki pod zabudowę mieszkaniową	X		
działki pod domy letniskowe, pola namiotowe			X
działki pod zakłady produkcyjne i usługowe	X		
pustostany mieszkaniowe, magazynowe, poprzemysłowe		X	
tradycyjne obiekty gospodarcze wsi (młyny, tartaki, kuźnie)			X
place i miejsca spotkań publicznych			X
miejsca sportu i rekreacji, szlaki turystyczne			X
miejsca noclegowe i restauracje	X		
Skanalizowanie wsi			X
Zaopatrzenie w wodę			X
Gospodarka, rolnictwo			
specyficzne produkty (hodowle, uprawy polowe)		X	
firmy produkcyjne, zakłady usługowe	X		
możliwe do wykorzystania odpady poprodukcyjne		X	
przetwórstwo rolno-spożywcze		X	
grupy producenckie i organizacje rolnicze		X	
rzemiosło artystyczne	X		
Sąsiedzi i przyjezdni			
korzystne, atrakcyjne sąsiedztwo (duże miasto, arteria)			X
ruch tranzytowy w związku ze szlakiem komunikacyjnym			X
przyjezdni stali i sezonowi	X		
Instytucje			
placówki opieki zdrowotnej			X
Szkoły			X
dom kultury			X
Zasoby społeczne – ludzie i organizacje społeczne			
Ochotnicza Straż Pożarna			X
Koło Gospodyń Wiejskich			X
kluby sportowe, koła wędkarskie			X
Stowarzyszenia - LKS			X
Struktura demograficzna, rynek pracy			
Liczba ludności			X
zatrudnienie			X
Bezrobocie	X		
Pomoc społeczna	X		

1. Środowisko przyrodnicze i krajobrazowe

Na terenie miejscowości Besko obszary przyrody i krajobrazu prawnie chronione zajmują powierzchnię 436 ha (15,7 % powierzchni gminy). Wchodzą one w wielkoobszarowy system ochrony przyrody. Stanowią 0,7% wszystkich obszarów prawnie chronionych w powiecie sanockim (99356,7 ha). Obszar Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego utworzony został Rozporządzeniem Nr 2 Wojewody Krośnieńskiego z dnia 27 lutego 1991 roku w sprawie ochrony terenów województwa krośnieńskiego posiadających walory wypoczynkowe i krajobrazowe (Dz. Urz. Województwa Krośnieńskiego Nr 17 póź. 223).

Na teren miejscowości Besko wchodzi strefa C ochrony Uzdrowiska Rymanów. Strefa ta została utworzona zgodnie ze Statutem dla Uzdrowiska Rymanów. Na obszarach stref uzdrowiskowych, A, B, C obowiązują przepisy porządkowe ustalające nakazy i zakazy służące właściwemu kształtowaniu warunków środowiskowych. Zgodnie z pismem Ministerstwa Zdrowia z dnia 15 września 2003 r. (znak OZU-076/430/03 WS) ustalone zostały kierunki działań Naczelnych Lekarzy Uzdrowisk w strefach uzdrowiskowych.

Obszar strefy C ochrony uzdrowiskowej jest obszarem niezbędnym do zapewnienia ochrony miejscowego klimatu i krajobrazu, otacza obszary A i B ochrony uzdrowiskowej i pełni rolę otuliny obszaru Uzdrowiska Rymanów t.j.

- ochrony przed wprowadzaniem w obszar sąsiadujący z uzdrowiskiem funkcji kolizyjnych;
- ochrony uzdrowiska przed zanieczyszczeniem powietrza, wody i gleby,
- ochrony terenów źródłiskowych;
- ochrony krajobrazu;
- ochrony właściwości leczniczych klimatu;
- ochrony przed hałasem i niepokojem optycznym;
- racjonalnej gospodarki leśnej;
- tworzy ewentualną rezerwę terenów pod budowę zaplecza mieszkaniowego oraz gospodarczego uzdrowiska;
- obszarem zarezerwowanym pod urządzenia sportowe i rekreacyjne.

Zasoby faunistyczne.

Zwierzęta pełnią w krajobrazie rolę integrującą jako stały nośnik materii energii pomiędzy ekosystemami. Są nierozzerwalnym elementem poszczególnych krajobrazów. Pełnią nieocenioną rolę w procesie odnowy sił człowieka. Najpiękniejsze panoramy bez śpiewu ptaków, brzęku trzmiela, widoku szybujących drapieżników itp. są tylko "martwymi

obrazkami". Pod względem zoogeograficznym cały teren gminy zalicza się do tzw. Krainy Karpackiej. Zwarty zasięg gatunków górskich dochodzi aż po pomocne obrzeże Pogórza. Ich obecność i liczebność maleje wraz z obniżaniem się wysokości nad poziomem morza. Zróżnicowana rzeźba terenu wpływa znacząco na rodzaj fauny. Charakter górski zwierzyzna zatracą w Dołach Jasielsko - Sanockich /obniżenie Sieniawskie, Równina Beska/. W obniżeniach przeważają gatunki nizinne, związane z krajobrazem kulturowym, rolno-osadniczym: myszy polne, jaskółki, wrony, gawrony, kopciuszki, pokląskwy i bażanty pochodzące ze sztucznych hodowli. W lasach występują sójki, drozdy, zięby, dzięcioły. Nierozerwalnie z krajobrazem gminy kojarzy się widok bociana białego /*Ciconia ciconia*/. Gatunki górskie trzymają się zwykle wyższych zalesionych pasm. i masywów podgórskich i najczęściej unikają kontaktu z człowiekiem - bocian czarny, orlik krzykliwy, puchacz, wilk. Dużo jest gatunków tolerancyjnych środowiskowo i łatwo przemieszczających się /np. ryjówka aksamitna, kruk, zmija zygzakowata żaba trawna. Spotkać można przedstawicieli fauny północno syberyjskiej: kunę leśną /*Martes martes*/, sóweczkę /*Glaucidium passerinum*/, jarząbka /*Tetrastes bonasia*/. Trzon fauny tworzą jednak gatunki środkowoeuropejskie. Najważniejszym /głównie gospodarce łowieckiej/ jest sarna polna i leśna, jeleń karpacki i dzik. Pospolity jest lis i rzadziej występujący borsuk. Liczne są drobne ssaki m.in. jeź, łasica, pilchowate. Na skalistych brzegach Wisłoka spotkać można zmię i zaskrońce. Specyficznym środowiskiem są łągi nadrzeczne. Swoje ostoje znajdują tu różne gatunki dzięciołów, drozdy, sikorki, krętogłowy, słowik szary. W krajobrazach rolno-leśnych charakterystycznych dla rejonu pogórzy atrakcją są często spotykane ptaki drapieżne, głównie myszołowy. Mozaika ekosystemów sprzyja rozwojowi tych gatunków /miejsce gniazdowania w lasach i żerowania na okolicznych łąkach i polach/. Na obszarze opracowania występują chronione miejsca gniazdowania ptaków drapieżnych. Nie wskazane jest jednak szczegółowe ujawnianie tego typu danych. Zasoby wartościowych ryb są coraz mniej liczne. Rejon zalicza się do tzw. krainy pstrąga. Ichtyofauna Wisłoka jest zróżnicowana. Żyjące dawniej w nim gatunki ryb tj. jesiotr i łosoś zanikły. W wyniku introdukcji w dorzecze Wisłoka wprowadzono m.in. lipienia, głowacicę, troć, amura, tołpygę. Inne spotykane ryby to pstrąg potokowy, karp, szczupak, karaś, lin. Całe Besko wchodzi w obwód łowiecki nr 30.

Zasoby świata roślinnego

Według podziału geobotanicznego Szafera /1972r./ obszar opracowania położony jest w

Prowincji: Górskiej

Podprowincji: Karpackiej

Dziale: Karpaty Zachodnie

Okręgu: Beskid

Podokręgu: a/ Pogórze Fliszowe b/ Beskid Niski

Pogórze Fliszowe nakłada się na podział geograficzny zwany Dołami Jasielsko - Sanockimi. Jest to strefa charakterystyczna dla żyznych lasów gradowych oraz podgórskiej formy buczyny karpackiej. Kompleksy leśne są jednak niewielkie i nieliczne. Przeważają nieleśne zbiorowiska roślinne łąkowo - pastwiskowe, synantropijne zbiorowiska: segetalne towarzyszące uprawom rolnym i ruderalne występujące w pobliżu osiedli i terenów komunikacji. Zbiorowiska roślinne terenów pagórkowatych tworzą atrakcyjną mozaikę terenów leśnych, łąk, pastwisk, gruntów ornym oraz zarośli łągowych i gradowych towarzyszących ciekom wodnym. Charakter i skład gatunkowy zbiorowisk roślinnych zmienia się w zależności od położenia w południowej lub północnej części gminy. Północną część gminy pokrywają zbiorowiska nieleśne, najczęściej synantropijne. Są to głównie zbiorowiska segetalne towarzyszące gruntom ornym, ruderalne w pobliżu zabudowy i komunikacji, łąki świeże oraz łągi topolowo - wierzbowe wzdłuż Wisłoka. Wzdłuż Wisłoka i jego dopływów w południowej części gminy pojawia się łąg podgórski, zbocza i strome brzegi porastają zbiorowiska gradowe tworzone przez odrosty bukowe, grabowe, jaworowe, olchowe oraz krzewy takie jak: leszczyna, dereń, dzika róża itp. gatunkowa. W runie spotyka się rośliny objęte ochroną m.in. kopytnika, bluszcz, przylaszczkę oraz lepiężnika różowego. Na trawiastych górnych brzegach przełomu występują objęte ochroną gatunkową: centuria oraz goryczka krzyżowa. Pozostały teren zajmują łąki i pastwiska, niewielki procent grunty orne i zbiorowiska ruderalne.

Walory krajobrazowe Beska

„Jar Wisłoka” – zwany potocznie „Skalki” - jest jednym z najpiękniejszych przełomów rzecznych w polskich Karpatach. Wisłok płynie tu wąskim korytem, otoczonym urwistymi, wysokimi do 60 metrów fliszowymi zboczami, porośniętymi roślinnością (kilka gatunków pod ochroną), krzewami i karłowatymi drzewami. Jego powstanie datuje się na schyłkowy okres plejstocenu, około 80 tysięcy lat temu. Poprzednio Wisłok płynął od Sieniawy ku zachodowi, a od Rymanowa na północ korytem dzisiejszej Morrawy. W wyniku przeciągnięcia Wisłoka (tzw. kaptazu) przez potok wgryzający się w grzbiet wzgórz od strony Beska nastąpiła zmiana biegu rzeki. Wody bystrej, górskiej rzeki, przełamując się przez skały, rzuciły się wprost na północ, torując sobie nową drogę. Jest to jedyny plejstocenijski przełom w Polsce.

Wzgórze „Krzyż” w Besku. Bezleśna niewysoka trawiasta góra w centrum Beska, której szczyt zwieńczony jest dużym krzyżem (stąd nazwa) - znakomity punkt widokowy na całą okolicę. Wspaniała dookólna panorama, obejmuje dalekie wzniesienia Beskidu Niskiego i Pogórza, ale nade wszystko plastyczną mapę Beska i najbliższych jego okolic.

Wzgórze „Nad Kowalem” w Besku. Częściowo bezleśne wzgórze na południe od drogi głównej, z której jest widok na przepiękną panoramę, „mapę Beska”, na której widać wszystkie charakterystyczne punkty: rzekę, drogę główną, tor kolejowy, kościół. W oddali rozległa połać Dołów Jasielsko-Sanockich, wzgórze Pogórza Dynowskiego, a na południu wycinek Beskidu Niskiego. Na zachodzie ostro ścięty „kanion” Wisłoka, przed nim Mymoń. Od północnego wschodu widać górę Krzyż i znacznie niższe wzgórze Cerkiew. W oddali widoczna doskonale Bzianka, Poręby, a w kierunku północnym na horyzoncie zabudowania Trześniowa, Jasionowa, Wzdowa i Jaćmierza.

Rzeka Wisłok. Jedna z najpiękniejszych rzek Podkarpacia, jest najdłuższym dopływem Sanu. Źródła swoje ma pod wierchami Kanasiówką i Pasiką w Beskidzie Niskim. Jej górny bieg to dziki, piękny kanion o prawie pionowych zboczach dochodzących do 60m. Liczne progi skalne wyrastające z dna potęgują dodatkowo urok tego „podkarpackiego Dunajca”, którego kaprysy łagodzi zapora w Sieniawie. Z rzeką tą mieszkańcy Beska, Mymonia i Poręb związani są od dzieciństwa, znają brody i liczne miejsca kąpielowe, w lecie oblegane przez dzieci i młodzież. Od Beska Wisłok jest już rzeką nizinną, łagodnie biegnąc do Bzianki, Haczowa i Krosna. Przez rzekę biegnie - obok mostu kolejowego i drogowych - piękna wisząca kładka (niestety wymaga już remontu).

2. Środowisko kulturowe

Królewska wieś Besko przez wieki była zamieszkała głównie przez Polaków i Rusinów - obydwie te grupy, żyjąc w zgodzie, nawzajem ubogacały się swoją kulturą. Besko było granicą wpływów ruskich. Należy do najstarszych wsi w tej okolicy. Było lokowane na prawie ruskim. Z czasem zmieniono lokację na prawo wołoskie. Po II wojnie światowej decyzją władz państwowych, ludność rusińską (ukraińską) przesiedlono na wschód, na teren Zachodniej Ukrainy. W ich miejsce przybyło 290 osadników polskich. Wyrazem współistnienia grup etnicznych: Polaków i Rusinów były dość liczne małżeństwa mieszane.

Zniszczenia wojenne, przesiedlenia i celowe działania mające na celu zatarcie śladów kultury ruskiej oraz bytności ziemiaństwa zasadniczo wpłynęły na krajobraz Gminy. Rozebrano budynki dworskie, rozparcelowano majątek dworski. Dzisiaj śladem po bytności kultury ruskiej w Besku są jedynie rozsypujące się schody kamienne u podnóża których umiejscowiono 2 piękne figurki przedstawiające Matkę Boską i Chrystusa. Powyżej leży zdegradowany i zaniedbany cmentarz grekokatolicki. Pierwsza cerkiew w Besku powstała jeszcze przed 1430 r. Nie przetrwały jednak dokumenty o jej lokalizacji i sama cerkiew. Kolejna, drewniana cerkiew zbudowana została pod wezwaniem Narodzenia Bogurodzicy w 1881 r. na wzgórzu przy drodze głównej. Parafia oprócz Beska obejmowała również Mymoń. W 1953 r. na polecenie władz powiatowych w Sanoku cerkiew została rozebrana, a plebanie zajęła Spółdzielnia Rolnicza. Pozostał natomiast piękny drewniany kościółek w Besku. Miejsce pod jego lokalizację zostało wyznaczone przez Wandalina Mniszcha dokumentem z dnia 14 stycznia 1755r. Pierwotnie kościół był mniejszy lecz w miarę wzrastania liczby mieszkańców kościół powiększono. Ostateczny kształt kościół przybrał w 1930r. Na pierwszym cmentarzu wokół kościoła, na północnym zachodzie powstała piękna trzykondygnacyjna dzwonnica (wys. 15m). Nowszy cmentarz z zabytkową bramą powstał na wschód od kościoła.

Zmienia się charakter zabudowy mieszkaniowej wraz z postępem cywilizacyjnym. Jeszcze na początku XX w. przeważały w zabudowie Beska kurne chaty kryte słomą. Domy stawiano wówczas przy drodze z oknami skierowanymi na południe. Charakterystycznym i malowniczym elementem były „pasiaste chaty” - ciemne belki (nie malowane drewno) przedzielono malowanymi na biało rugami. Domy budowano na rzucie prostokąta. Często łącznie z oborą i komorą. Dach przeważnie był dwuspadowy. Obok budowano stodołę. Dzisiaj zabudowa tego typu jest nieliczna i koncentruje się głównie w jednej części wsi (Besko okolice dawnego dworu - Mymoń – centrum).

3. Dziedzictwo historyczne i religijne

Besko w dobie staropolskiej należało do starostwa sanockiego. Obszar ten w XI wieku należał do Rusi Czerwonej, później do 1340 r. przechodziła tędy granica między Polską a Rusią, biegnąca wzdłuż Sanu, gdzie ciągnął się pas pralasu. Po przyłączeniu Rusi Czerwonej do Polski przez Kazimierza Wielkiego w 1340 roku, przez następne stulecia zbiegały się tu granice ziemi sanockiej, należącej do województwa Ruskiego oraz powiatów pilzeńskiego i bieckiego, należących do województw sandomierskiego i krakowskiego.

Ziemia sanocka za czasów Ludwika Węgierskiego była odrębną jednostką administracyjną nazwaną okręgiem (districtus) sanockim, którym zarządzał dostojnik zwany z ruska wojewodą.

W 1424 roku Władysław Jagiełło zapisał Sanok i ziemię sanocką jako oprawę wdowią dla Zofii Holszańskiej. Funkcjonowanie grodu Sanockiego opierało się po przyłączeniu Rusi do Korony długo na ruskich obyczajach lokalnych. Dopiero w 1435 r. zaprowadzono tu (jak w innych stolicach ziem ruskich) instytucje prawa polskiego, z czego wynika, że ziemia sanocka została objęta tą samą organizacją sądową co inne ziemie polskie, a tym samym powstał powiat sanocki.

Powiat sanocki obejmował największy obszar ziem ruskich wchodzących w skład województwa ruskiego a jego granice zostały ustalone pod koniec XV wieku i przetrwały z niewielkimi zmianami do pierwszego rozbioru Polski.

W 1602 roku staraniem Jerzego Mniszcha wojewody sandomierskiego wyodrębniono tzw. tenutę (dzierzawę) krośnieńską. Odtąd dobra starostwa sanockiego obejmowały razem z tenutą beską tylko kilkanaście osad w bliskiej okolicy miasta i zamku sanockiego. Sanockie starostwo grodowe według spisów podskarbińskich z 1770 roku obejmowało miasto Sanok z zamkiem i wójtostwem oraz wsiami: Stróże Wielkie i Małe i Dąbrówka Ruska. Należało ono do Józefa Wandalina Mniszcha. Po zajęciu w 1786 r. przez władze austriackie, Mniszech zamienił je, z wyjątkiem miasta, za dobra dziedziczne Szumina, sam zaś zamek oddano gminie.

W 1772 ziemia sanocka wraz z Beskiem znalazła się pod panowaniem habsburskim, jako część obwodu czerwonoruskiego w obrębie Galicji. Słownik Geograficzny Królestwa Polskiego wydany w 1880 roku informuje, że Besko jest własnością Banku Galicyjskiego.

Ważnym elementem mającym wpływ na rozwój osadnictwa są warunki fizjograficzne. Besko posiada dogodne warunki dla rozwoju. Na południe od Beska, Wisłok, prawoboczny dopływ Sanu, przebija się wąskim jarem przez ostatnie pasmo Beskidu i wkracza na równiny Dołów Sanockich. Przeważają tu tzw. gleby kotlin śródgórskich (III kl.) ciągnące się m.in. po obu stronach Wisłoka i nad dolną Pielnicą, od Beska po Trześniów, Turze Pole, Jaćmierz i Długie.

Przez Besko lub w bezpośredniej jego bliskości biegły ważne szlaki handlowe. Fakt ten miał pierwszorzędne znaczenie dla rozwoju osady. Jedną z dróg przecinających ziemię sanocką była droga z zachodu na wschód. O szlaku tym i jego przebiegu zachowały się dość wczesne, pisane przekazy źródłowe. W 1345 roku król Kazimierz Wielki w przywileju dla kupców sądeckich wyznaczył im drogę poprzez Biecz, Żmigród i Sanok. Obok Wietrzna droga ze

Żmigrodu przekraczała Jasiołkę wchodząc na teren ziemi sanockiej. Dalej przez stare osady targowe Miejsce (Piastowe), Targowiska i Wróblík. Prawdopodobnie w Targowiskach łączyła się z nią inna droga wiodąca z północnego zachodu przez Krosno. Od Wróblika do Sanoka droga prowadziła południową krawędzią Dołów Sanockich przez Besko.

O powyższej drodze (z zachodu na wschód przez Sanok i Besko) zachowało się szereg przekazów źródłowych z XV i XVI wieku, które nazywają ją drogą królewską albo publiczną a nawet wielką drogą sanocką. W przywileju dotyczącym wsi Sanoczka z 1426 r. wymienia się łąkę Tuchorza, położoną między drogą publiczną wiodącą z Sanoka do Beska a rzeczką Sanoczkiem. Lustracja z 1565 r. wymienia „stawek we wsi Besko przy gościńcu, którem od Beska wsi ku Zarszynu jeżdżą” i wspomina również o pobieraniu myta w tej wsi. Podobnie w roku 1665 była „karczma w tej wsi z mytem i mostowym”. Tą właśnie drogą przez Besko jechał w 1419 roku król Władysław Jagiełło, który wystawił tu jeden ze swych dokumentów. Można więc sądzić, że monarcha zatrzymał się w osadzie. Fakt ten wskazuje na to, że Besko było własnością królewską i już w tym czasie było tenutą królewską (starostwo niegrodowe). Wspomniany dyplom jest pierwszym zachowanym źródłem pisanim, który potwierdza istnienie miejscowości o nazwie Besko. Nazwa Besko, to nazwa nierozpoznana. Wł. Lubaś odnajduje nazwę „besot” i łączy ją hipotetycznie z wyrazem bieszczad – góra, umieszczając ją w grupie nazw określających ukształtowanie ziemi.

W XVI wieku odcinek drogi Besko - Sanok wchodził w skład winnego szlaku handlowego na Węgry. Droga ta prowadziła od Żmigrodu do Rymanowa, gdzie była komora celna, stąd przez Besko do Sanoka gdzie łączyła się z drogą prowadzącą przez przełęcz Łupkowską na Węgry. Jak wspomniano pierwsze źródła pisane wzmiankujące wieś Besko pochodzą z 1419 i 1425 roku, lecz szereg przesłanek pozwala sądzić, iż była to jedna ze starszych osad ziemi sanockiej.

W Besku mieszkała ludność wyznania prawosławnego i rzymsko-katolickiego. Parafia katolicka należała do dekanatu sanockiego. Założona przez Zygmunta III w 1595 roku. Wzniesiono tu kościół, pierwotnie drewniany, pod wezwaniem Podwyższenia Krzyża Świętego. Kościół ten spłonął w 1605 roku. Obecny wzniesiony na innym miejscu w 1755 roku z fundacji Jerzego Augusta Wandalina Mniszcha, marszałka nadwornego koronnego, kasztelana krakowskiego.

W kościele znajduje się obraz Matki Boskiej Różańcowej z 1863 r. Obok kościoła znajduje się klasycystyczna dzwonnica wzniesiona w 1841 roku. Plebanię wybudowaną w 1755 roku

przebudowano pod koniec XIX wieku. Natomiast z I połowy wieku XIX pochodzi murowany, dwukondygnacyjny spichlerz plebański.

4. Obiekty i tereny, infrastruktura

Edukacja

Według danych statystycznych w roku 2006, w ZS w Besku zlokalizowanym na terenie Gminy Besko, w 26 oddziałach, 45 nauczycieli uczyło 529 uczniów. Takie proporcje dawały dzieciom dobre warunki do nauki.

Analizując zmiany liczby uczniów w ZS w Besku w latach 2001 – 2006 zarysowuje się wyraźna tendencja malejąca. Sytuacja ta wpisuje się w ogólnopolski trend występującego w badanym okresie niżu demograficznego.

W Besku funkcjonuje przedszkole prowadzone przez Siostry Felicjanki, oferujące 34 miejsca. Co roku wszystkie miejsca są wypełnione a grupa dzieci tworzy jeden oddział przedszkolny.

Kadra nauczycielska ucząca w szkołach zlokalizowanych na terenie Beska to osoby o wysokich kwalifikacjach, które ciągle się doksztalają. Tworzą ją głównie nauczyciele o najwyższym stopniu awansu zawodowego, tj. dyplomowani i mianowani. Wielu z nich posiada po kilka specjalności. Szkoły zatrudniają także pedagogów. W ZS odbywają się zajęcia pozalekcyjne w formie kół przedmiotowych (polonistycznych, matematycznych, informatycznych i językowych). Warunki, wyposażenie w pomoce dydaktyczne, przedsiębiorcza kadra dyrektorska i wysoko wykwalifikowani nauczyciele składają się na sukcesy wychowanków, z których część kontynuuje naukę w szkołach średnich, a potem kształci się dalej w uczelniach wyższych.

Ochrona zdrowia i pomoc społeczna

Pomoc w zakresie opieki zdrowotnej mieszkańcom gminy świadczy Samodzielny Publiczny Zakład Podstawowej Opieki Zdrowotnej w Besku.

Jednostkami organizacyjnymi Zakładu są Gminny Ośrodek Zdrowia w Besku i Zakład Rehabilitacji Leczniczej w Besku.

W Gminnym Ośrodku Zdrowia funkcjonują następujące gabinety:

- poradnia lekarza Podstawowej Opieki Zdrowotnej
- gabinet pielęgniarki środowiskowo rodzinnej
- gabinet położnej środowiskowo rodzinnej
- gabinet higieny szkolnej
- poradnia ginekologiczna
- poradnia neurologiczna
- poradnia wad postawy
- poradnia medycyny sportowej
- poradnia otolaryngologiczna
- poradnia preluksacyjna
- poradnia endokrynologiczna.

Do podstawowych usług medycznych oferowanych mieszkańcom na terenie Gminy Besko należą:

1. podstawowa opieka zdrowotna, tj. udzielanie świadczeń w miejscu zamieszkania pacjenta oraz w środowisku nauczania i wychowania, w warunkach ambulatoryjnych lub, w uzasadnionych przypadkach, w warunkach domowych.
2. w ramach świadczeń w rodzaju POZ wyodrębnia się następujące zakresy świadczeń:
 - świadczenia lekarza POZ;
 - świadczenia pielęgniarki POZ;
 - świadczenia położnej POZ;
 - świadczenia pielęgniarki szkolnej;
 - nocna i świąteczna wyjazdowa opieka pielęgniarska.

Świadczenia POZ ukierunkowane są na promocję i profilaktykę zdrowotną, diagnostykę schorzeń, leczenie, zapobieganie lub ograniczanie niepełnosprawności, usprawnianie oraz pielęgnację i edukację zdrowotną. Lekarz POZ zobowiązany jest do podejmowania działań służących zdrowiu, ratowaniu, przywracaniu i poprawie zdrowia.

Do świadczeń POZ należą w szczególności:

1. badanie i porada lekarska;
2. diagnostyka i leczenie, badania laboratoryjne;
3. kierowanie na leczenie specjalistyczne, szpitalne, uzdrowiskowe i do opieki długoterminowej;
4. opieka zdrowotna nad dziećmi i młodzieżą;
5. orzekanie i opiniowanie o stanie zdrowia;
6. obowiązkowe szczepienia ochronne;
7. opieka nad niepełnosprawnymi;
8. promocja zdrowia i profilaktyka chorób;
9. świadczenia związane z zadaniami pielęgniarki POZ;
10. świadczenia związane z zadaniami położnej POZ;
11. świadczenia związane z zadaniami pielęgniarki szkolnej.

Obecnie na terenie Beska funkcjonują dwie apteki.

Zadania w zakresie opieki społecznej realizuje powołana przez gminę jednostka organizacyjna, którą jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Besku (GOPS).

GOPS realizuje zadania Gminy w zakresie polityki społecznej państwa obejmujące pomoc społeczną mającą na celu umożliwienie osobom i rodzinom przezwycięzenie trudnych sytuacji życiowych, których nie są one w stanie pokonać własnymi możliwościami i środkami.

Rodzaj przyznanych świadczeń i liczbę klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Besku przedstawia poniżej zamieszczona tabela:

Tabela 1. Rodzaj przyznanych świadczeń i liczbę klientów Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Besku

Rodzaj przyznanych świadczeń	2001	2002	2003	2004	2005	2006
	Liczba mieszkańców Gminy Besko objętych pomocą społeczną przez GOPS					
Zasiłki stałe	15	18	8	24	22	26
Zasiłki stałe wyrównawcze	8	9	17	0	0	0
Zasiłki okresowe gwarantowane	2	2	1	0	0	0
Zasiłki okresowe specjalne	1	3	0	0	0	0
Zasiłki okresowe	32	63	10	65	110	111
Zasiłek z tytułu ochrony macierzyństwa	25	20	20	10	0	0
Renta socjalna	43	47	51	0	0	0
Posiłek	197	310	302	284	250	224
Zasiłek w naturze wyprawka	7	0	0	0		

Zasiłki celowe	138	108	130	116	217	164
Usługi opiekuńcze	4	5	5	7	7	9
Razem	472	580	544	506	606	525

Źródło: dane Urzędu Gminy w Besku, GOPS

Jak wynika z powyższej tabeli i poniżej zamieszczonego wykresu liczba klientów pomocy społecznej charakteryzowała się w analizowanym okresie brakiem jednoznacznej tendencji. Najwięcej mieszkańców Gminy skorzystało z pomocy Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w 2005 roku, najmniej zaś w roku 2001.

Na terenie Gminy działa też od 2003r. Punkt Konsultacyjny dla Rodzin z Problemem Alkoholowym oraz Ofiar Przemocy Jego zadaniem jest:

- motywowanie i informowanie o możliwościach podjęcia leczenia odwykowego (dla osób uzależnionych od alkoholu);
- udzielenie wsparcia po zakończonym leczeniu odwykowym;
- rozpoznanie zjawiska przemocy domowej, udzielenie stosownego wsparcia i informacji o możliwościach uzyskania pomocy oraz powstrzymanie przemocy; inicjowanie interwencji w przypadku diagnozy przemocy domowej.

Punkt Konsultacyjny pełni ważną rolę w lokalnym systemie pomocy. Współpracuje z placówką lecznictwa odwykowego w Krośnie, z GOPS-em, Policją, Grupą Anonimowych Alkoholików. Uzyskać w nim można bezpłatną pomoc i poradnictwo.

Bezpieczeństwo publiczne

Nad ochroną bezpieczeństwa mieszkańców i porządku w Gminie Besko czuwają Komenda Powiatowa Policji w Sanoku działająca całodobowo, Posterunek Policji w Besku, Pogotowie Ratunkowe w Sanoku, Powiatowa Komenda Państwowej Straży Pożarnej w Sanoku i 3 jednostki OSP działające we wszystkich miejscowościach przynależnych do gminy. Jednostka OSP działająca w Besku jest wpisana do Krajowego Systemu Ratowniczo – Gaśniczego.

Kultura

Na terenie Gminy instytucjami, które prowadzą działalność w zakresie upowszechniania kultury są Gminna Biblioteka Publiczna w Besku oraz młodzieżowe świetlice wiejskie w Besku, Mymoniu i w Porębach.

Wśród dzieci i młodzieży zetknięcie z kulturą następuje w większości w szkole gdzie prężnie działają różnorakie koła artystyczne. Młodzież szkolna pod patronatem swoich wychowawców uatrakcyjnia występami tanecznymi, recytatorskimi i muzycznymi większość imprez artystycznych na terenie gminy.

Przy Ochotniczej Straży Pożarnej działa Orkiestra Dęta skupiająca około 60 członków. Orkiestra swym udziałem uświetnia uroczystości państwowe, lokalne i kościelne.

Z okazji uroczystości państwowych i rocznicowych organizowane są stosowne spotkania i akademie.

Corocznie organizowane są Dożynki Gminne których gospodarzem jest Wójt Gminy Besko.

W organizacji wszelkich imprez czynny udział biorą też działające w obydwu miejscowościach Koła Gospodyń Wiejskich.

Wkład w upowszechnianie kultury na terenie Gminy ma także Stowarzyszenie Promocji Kultury „Wspólnota” w Besku. Stowarzyszenie „Wspólnota” jest organizatorem lub współorganizatorem występów i koncertów dla wszystkich mieszkańców Gminy.

Kalendarz imprez cyklicznych odbywających się na terenie Beska tworzą:

- Dni Beska – czerwiec,
- Dożynki Gminne – sierpień,
- Imprezy cykliczne organizowane przez ZS w Besku:
 - Przegląd Młodych Talentów – październik, listopad,
 - Środowiskowy Dzień Dziecka – czerwiec,
 - Święta Narodowe - 3 maja i 11 listopada.

Sport, turystyka, rekreacja

Infrastruktura rekreacyjno-wypoczynkowa stanowi element o kluczowym znaczeniu dla rozwoju aktywności fizycznej mieszkańców. W Besku funkcjonuje Ludowy Klub Sportowy „Przełom” Besko, który w swojej historii kilkakrotnie zmieniał nazwę. Jego dotychczasowa działalność wielokrotnie była zwieńczona sukcesami. Klub dysponuje stadionem sportowym, który charakteryzują następujące parametry:

Boisko piłkarskie:

długość - 93m
szerokość - 54m

Bieżnia:

długość - 340m
szerokość - 4m

Widownia:

miejsca siedzące – 450,
miejsca stojące - 400.

Ponadto przy stadionie LKS „Przełom” Besko zlokalizowana jest Hala sportowa (11,33x23,43m) obecnie nie dopuszczona przez nadzór budowlany do użytkowania. Pełnowymiarowa hala sportowa oraz boisko sportowe wielofunkcyjne ze sztuczną nawierzchnią zlokalizowane przy Zespole Szkół w Besku (22x44m).

Turystyka

Besko posiada niewątpliwe walory krajobrazowo-antropogeniczne, na które składają się niezwykle ciekawe krajobrazowe, urokliwe miejsca, jak też zabytki kultury materialnej do których należą:

- Brama cmentarna 1900 – 1925r.

- Drewniany dom zakonny SS Felicjanek – 1935r.

- Dzwonnica obok kościoła – 1841r.

- Figura przydrożna – 1870r.

- Figury przydrożne obok cerkwiska - 1890-1910r.

- Kapliczka przydrożna – 1937r.

- Kapliczka w ogrodzeniu kościoła - początek XX wieku.

- Kapliczka z gnomonem w ogrodzeniu dworu - początek XX wieku

- Kościół PW Podwyższenia Krzyża – 1755r.

- Lamus przykościelny - 1800-1825r.

- Murowany dom zakonny SS Felicjanek – 1866r.

- Park podworski - XIX-XX wiek

- Spichlerz podworski - XIX-XX wiek

- Tartak wodny – 1938r.

- Zajazd - XVIII-XIX wiek.

W Besku bierze początek zielony szlak turystyczny prowadzący przez Puławy, Bukowicę, polsko-słowackie pasmo graniczne do Komańczy w Bieszczadach. Przez gminę przebiegają także szlaki rowerowe.

Bazę noclegową i gastronomiczną na terenie Beska stanowią:

- Zajazd „U Kowala” w Besku,
- Stacja Paliw „Kandefer” - hotel, restauracja.

Komunikacja, drogi

Głównymi zewnętrznymi powiązaniem komunikacyjnymi Beska są kierunki:

drogowe:

- Besko - Sanok, w Sanoku odgałęzienie w kierunku Przemyśla;
- Besko - Krosno, w Krośnie odgałęzienie w kierunku Rzeszowa i Jasła;
- Besko - gmina Haczów;
- Besko - gmina Bukowsko;
- Besko - gmina Brzozów.

kolejowe:

- Besko - Sanok - Zagórz (powiązanie w węźle kolejowym w Zagórz z granicznymi przejściami kolejowymi w Łupkowie /Słowacja/ i Krościenko /Ukraina/);
- Besko - Krosno - Jasło (powiązanie w węźle Jasło z linią kolejową relacji Jasło - Rzeszów i Jasło - Stróże). Linie te umożliwiają bezpośrednie połączenia kolejowe w układzie ponadregionalnym z miastami: Warszawa, Kraków, Łódź Kaliska, Katowice.

Generalnie powiązania wewnętrzne opierają się na drogach powiatowych, gminnych i komunalnych. Do najważniejszych połączeń należy zaliczyć drogi powiatowe łączące przyległe gminy a to:

- Haczów – Besko;
- Rymanów (Milcza) – Besko;
- Bukowsko – Besko.

W Gminie Besko łączna długość dróg krajowych wynosi 4,826km, wojewódzkich 1,147km powiatowych 14,825km, gminnych 3,290km oraz komunalnych 89,51 km. Stan dróg krajowych i gminnych jest zadawalający. Drogi wojewódzkie i powiatowe są w dużym stopniu ulepszone, jednak ich wartość techniczną i eksploatacyjną należy uznać za nie spełniającą aktualnych wymogów transportu i komunikacji. Natomiast drogi komunalne w zdecydowanej większości posiadają nawierzchnię twardą gruntową ulepszoną (63,19km) oraz gruntową (23 km) i wymagają ciągłych remontów i modernizacji.

Łączność i telekomunikacja

Dostępność komunikacyjna w Besku jest dobra. Połączenie między sąsiednimi miejscowościami, gminami i ważnymi ośrodkami gospodarczymi jest dobre.

Besko obsługują przewoźnicy Państwowej Komunikacji Samochodowej oraz prywatni przewoźnicy. Obsługują oni teren Gminy od drogi krajowej nr 28 w kierunku południowym i północnym Przystanki PKS są w większości wyposażone w wiaty przystankowe.

Blisko 70% mieszkańców posiada telefony stacjonarne. Dostęp do sieci komórkowej jest dobry. Teren Beska jest pokryty zasięgiem operatorów wszystkich sieci działających na terenie Polski.

Zaopatrzenie w wodę – wodociągi

Mieszkańcy Beska zaopatrywani są w wodę zarówno w systemie zbiorczym jak i indywidualnie. Około 90% mieszkańców korzysta z wodociągu (obecnie brak jest sieci wodociągowej w dzielnicy Poręby), pozostałe 10% zaopatruje się w wodę ze studni kopanych, bądź wierconych.

Gospodarka ściekowa

Większość gospodarstw domowych na terenie Beska posiada możliwość podłączenia do sieci kanalizacyjnej.

Stan sieci kanalizacyjnej na terenie Gminy Besko w okresie ostatnich sześciu lat prezentuje poniższa tabela.

Sieć kanalizacyjna na terenie Gminy Besko w latach 2001-2006

Wyszczególnienie	Jednostka miary	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Kanalizacja							
długość czynnej sieci kanalizacyjnej	km	49	59,8	59,8	60,1	60,2	60,7
długość czynnej sieci kanalizacyjnej stanowiącej własność gminy	km	49	59,8	59,8	60,1	60,2	60,7
długość czynnej sieci kanalizacyjnej stanowiącej własność gminy eksploatowanej przez jednostki gospodarki komunalnej	km	49	59,8	59,8	60,1	60,2	60,7
połączenia prowadzące do budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania	szt.	710	728	754	822	874	886
mieszkania w budynkach mieszkalnych nowo dołączonych do sieci kanalizacyjnej	miesz.	20	18	26	-	-	-
ścieki odprowadzone	dam ³	68,4	63,3	64,8	68,6	73,8	76,1
ludność korzystająca z sieci kanalizacyjnej	osoba	-	3.183	3.201	3.270	3.319	3.342

Źródło: www.stat.gov.pl

Dynamiczny rozwój infrastruktury ochrony środowiska charakteryzował Gminę Besko przez cały analizowany okres. Z powyższych danych wynika, iż z sieci kanalizacyjnej w 2006 roku korzystało 94% mieszkańców Gminy (wg. kierownika ZGK). Do kanalizacji podłączonych jest 920 budynków mieszkalnych i zbiorowego zamieszkania.

Skanalizowany obszar Gminy Besko podłączony jest do biologicznej oczyszczalni ścieków, która wymaga pilnej modernizacji. Przepustowość oczyszczalni wynosi 400m³/d, odbiornikiem ścieków oczyszczonych jest rzeka Wisłok.

Gospodarka odpadami

Gospodarka odpadami komunalnymi na terenie Gminy i samego Beska polega na prowadzeniu zorganizowanej zbiórki śmieci do kontenerów.

Pilnego rozwiązania wymaga jedynie zbiórka odpadów budowlanych (głównie gruzu), a także baterii i odpadów wielkogabarytowych.

W 2006 roku zgromadzono ogółem 762,699 t śmieci, w tym:

- odpady komunalne niesegregowane – 744,6 t
- szkło – 12,068 t
- tworzywa sztuczne – 1,0 t
- kod: 200123, 200135, 200136 – 5,031 t

Zbiórką odpadów objęto 930 budynków w całej Gminie.

Zaopatrzenie w energię elektryczną i gaz

Besko posiada dobre wyposażenie w sieć średnich i niskich napięć o wymaganym standardzie. Na terenie Gminy pracują urządzenia elektroenergetyczne o napięciu 110kV, 30kV, 15kV i 0,4kV tj. linie napowietrzne i kablowe oraz stacje transformatorowe 110/30/15kV, 30/0,4kV oraz 15kV/0,4kV. Istniejące linie elektroenergetyczne 110kV to linie relacji: Besko-Sanok, Besko-Iskrzynia, Besko-Brzozów, Besko - Rzepedź (pracująca obecnie jako linia 30kV).

Całe Besko jest zgazyfikowane i posiada dobre warunki zasilania w gaz ziemny. W Besku zlokalizowana jest stacja redukcyjno-pomiarowa I stopnia połączona z gazociągiem wysokoprężnym DN 250 relacji Strachocina-Targowiska.

5. Gospodarka, rolnictwo

Według danych z Urzędu Gminy Besko w 2007 roku powierzchnia geodezyjna gminy wynosiła 2744,82 ha natomiast samo Besko obejmuje powierzchnię blisko 2 500 ha.

Gmina ma niski wskaźnik lesistości 10% (Polska 28%) i sprzyjające warunki naturalne dla działalności rolniczej. Patrząc na mapę sozologiczną opisywanego terenu należy stwierdzić, że na cele rolnicze w czasach historycznych, skutkiem „głodu ziemi” wylesiono nadmierne powierzchnie położone na dużych spadkach terenu, obecnie o niskiej przydatności dla rolnictwa.

W strukturze użytkowania gminy dominują użytki rolne, łącznie zajmują powierzchnie 2174,08 ha, co stanowi 79,2% powierzchni gminy. Liczba gospodarstw indywidualnych

wynosi ogółem 515. Większość stanowią gospodarstwa indywidualne od 1,00 do 1,99 ha, co stanowi 41,5% ogółu gospodarstw indywidualnych. Istnieje tylko kilka gospodarstw powyżej 50 ha.

Cechą charakterystyczną gminy jest odmienna struktura użytkowania gruntów w poszczególnych wsiach. We wsi Besko dominują użytki rolne (ponad 83 %), natomiast we wsi Mymoń dominują grunty leśne zajmując prawie połowę powierzchni wsi.

W skład terenów zabudowanych i zurbanizowanych wchodzi tereny osiedlowe, gdzie ponad 90% stanowią grunty zabudowane i tereny komunikacyjne, gdzie drogi zajmują ponad 80% . Wody płynące zajmują prawie połowę wszystkich gruntów pod wodami i około 2% powierzchni wsi Besko.

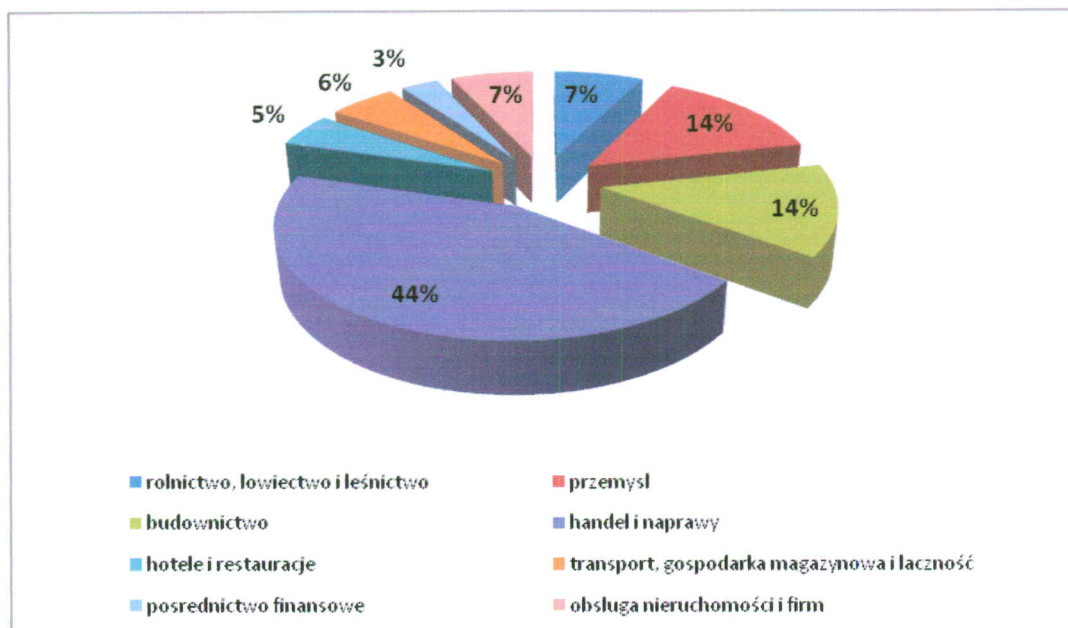
Ze względów ekologicznych, na uwagę zasługują nadrzeczne grunty zadrzewione i zakrzewione o łącznej powierzchni ponad 26 ha, w zdecydowanej większości pozostające w prywatnym władaniu oraz nieużytki rolnicze na powierzchni ponad 22 ha, z czego w rękach prywatnych pozostaje 12 ha.

Na terenie Beska, według stanu podanego przez Urząd Gminy na dzień 31.03.2008 roku działało 110 podmiotów gospodarczych.

Zdecydowana większość podmiotów gospodarczych należy do sektora prywatnego (ponad 95%). Świadczy to o przedsiębiorczości mieszkańców w kierunku samozatrudnienia i tworzenia nowych miejsc pracy. Największy udział wśród jednostek gospodarczych mają przedsiębiorstwa zatrudniające do 9 osób. Jest to wynikiem zarówno krótkiego okresu działania gospodarki polskiej w systemie rynkowym, jak i uwarunkowań lokalnych w Gminie, nie sprzyjających tworzeniu dużych jednostek gospodarczych.

Strukturę podmiotów według wybranych sekcji przedstawia zamieszczony poniżej wykres.

Struktura podmiotów gospodarczych w Besku

opracowane na podstawie danych UG

Największy udział w powyższej strukturze ma handel i naprawy. Są to w większości firmy małe, rodzinne, nie dające większego zatrudnienia. Na drugim miejscu pod względem ilości podmiotów gospodarczych jest budownictwo, prężnie rozwijające się na terenie Gminy i świadczące usługi również w pobliskich gminach oraz przemysł.

6. Sąsiedzi, przyjezdni

Wieś położona jest przy drodze krajowej nr 28 relacji Medyka – Zator oraz przy linii kolejowej Jasło Zagórz. Od północy graniczy z wsiami Bzianka, Wzdów i Jaćmierz, od północnego wschodu z Posadą Jaćmierską, od wschodu z Zarszynem, od zachodu z Rymanowem, od północnego zachodu z Milczą a od południa z Mymoniem.

Besko pomimo korzystnych warunków krajobrazowych, ukształtowania terenu i bliskości Wisłoka oraz „Zalewu Sieniawskiego” nie jest wsią turystyczną. Na co dzień brak jest turystów zatrzymujących się na dłuższy pobyt. Powodem takiego stanu rzeczy jest fakt, iż wieś nie posiada rozwiniętej infrastruktury turystycznej i rekreacyjnej. Brakuje w Besku gospodarstw agroturystycznych, pól namiotowych i miejsc biwakowych. W zdecydowanej większości osobami odwiedzającymi w ramach jednodniowej turystyki rekreacyjnej („korzystających” w głównej mierze z uroków Wisłoka) Besko i okolice są mieszkańcy okolicznych wsi i miast.

7. Instytucje

Na terenie Beska działają następujące instytucje:

- Rada Gminy

- Gmina Besko wraz z podległymi jednostkami (Zespół Szkół, Ośrodek Zdrowia, Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej, Zakład Gospodarki Komunalnej, Biblioteka);
- Posterunek Policji;
- Poczta;
- Podkarpacki Bank Spółdzielczy w Sanoku, Oddział w Zarszynie, Filia w Besku;
- Posterunek Energetyczny.

8. Zasoby społeczne - ludzie, organizacje społeczne

Na terenie Gminy Besko działają następujące stowarzyszenia i organizacje pozarządowe:

- Ludowy Klub Sportowy „Przełom” Besko,
- OSP w Besku,
- OSP w Porębach,
- Stowarzyszenie Promocji Kultury „Wspólnota” w Besku,
- Dzielne Centrum Aktywności Na Rzecz Osób Upośledzonych Umysłowo w Besku,
- Uczniowski Klub Sportowy przy Gimnazjum w Besku,
- Uczniowski Klub Sportowy przy Szkole Podstawowej w Besku,
- KGW w Besku – bez osobowości prawnej,
- KGW w Porębach – bez osobowości prawnej.

9. Struktura demograficzna, rynek pracy, zatrudnienie i bezrobocie

Informacje zamieszczone poniżej obejmują lata 2004-2007 zostały przedstawione na podstawie informacji UG, PUP oraz zamieszczonych na stronach internetowych GUS i WUS.

Według danych GUS oraz Urzędu Gminy w gminie Besko w 2007 roku zamieszkiwało 4.380 osób na powierzchni 27, km², z czego 2 153 stanowili mężczyźni, natomiast 2 227 kobiety. Średnia gęstość zaludnienia na koniec 2007 roku w Polsce wynosiła 122 osoby na km². Wskaźnik ten dla województwa podkarpackiego kształtował się na poziomie 118 osób na km², a w powiecie sanockim, do którego administracyjnie należy Gmina Besko 77 osób na km². W porównaniu z krajem, województwem podkarpackim i powiatem sanockim, wskaźnik gęstości zaludnienia w Gminie Besko w 2007 roku kształtował się na poziomie wyższym niż wymienione powyżej i wyniósł ponad 162 osoby na km², natomiast w samym

Besku wynosił niespełna 162 osoby na km². W 2007 roku mieszkańcy Beska stanowili ponad 91% mieszkańców Gminy.

Liczbę mieszkańców Beska na przestrzeni ostatnich 4 lat przedstawia poniższa tabela.

<i>Liczba ludności we wsi Besko w latach 2001 – 2007</i>	
Rok	Liczba ludności
2004	3 968
2005	3 974
2006	3 994
2007	4 007

Dane GUS, UG

Powyższe dane wskazują, iż analizowany okres charakteryzował się tendencją wzrostową liczby ludności zamieszkującej Besko. Liczba ludności na koniec 2007 roku była wyższa od notowanej w 2004 o prawie 1,0%.

Zamieszczona poniżej tabela przedstawia strukturę mieszkańców Gminy Besko według grup wiekowych. Udział ludności w wieku produkcyjnym w w/w strukturze jest najwyższy i stanowi 62,7%. Ludności w wieku przedprodukcyjnym (17,2%) jest więcej niż w wieku poprodukcyjnym (12,0%).

Struktura mieszkańców Gminy Besko według grup wiekowych

Mieszkańcy Beska		
Kategoria statystyczna	Wiek [lata]	2007
dzieci w wieku przedszkolnym	0 - 6	359
dzieci w wieku szkolnym	7 - 15	527
młodzież	16 - 18	225
kobiety	19 - 60	1314
mężczyźni	19 - 65	1430
kobiety w wieku emerytalnym	60+	344
mężczyźni w wieku emerytalnym	65+	181
	Razem	4380

Dane GUS, UG

Sytuacja na rynku pracy w Polsce jest znacznie gorsza niż w krajach europejskiej „piętnastki“

i jest także gorsza niż sytuacja w nowych krajach członkowskich Unii Europejskiej. W marcu 2008 roku stopa bezrobocia w Polsce wynosiła 11,5% (bezrobocie rejestrowane).

Według danych Powiatowego Urzędu Pracy w Sanoku (stan na koniec marca 2008 roku) w Gminie Besko zarejestrowanych było 253 osoby bezrobotne (28 osób z prawem do zasiłku), w tym ponad 210 z miejscowości Besko.

Powiat sanocki, do którego administracyjnie należy Gmina Besko jest powiatem, w którym wskaźnik bezrobocia utrzymuje się na poziomie niższym niż w województwie i nieco wyższym niż w kraju.

Liczba osób bezrobotnych w Besku kształtuje się na poziomie 212 osób (30.03.2008r.) – za lata poprzednie brak szczegółowych danych. Taki stan rzeczy wynika z dominującej przewagi na rynku pracy zatrudnienia w rolnictwie indywidualnym i wynikających z tego faktu konsekwencji. Osoby pozbawione prawa do zasiłku i nie mające szans na znalezienie pracy nie podtrzymują rejestracji w PUP. Nie mają możliwości rejestracji osoby uznawane za rolników tj. posiadające ponad 2ha użytków rolnych, co w praktyce może wcale nie oznaczać posiadania stałego, pewnego źródła dochodów.

Bezrobocie w Gminie Besko dotyka szczególnie osoby młode. Taka struktura bezrobocia rodzi zagrożenie patologiami społecznymi, wpływa na ogólny stopień ubożenia społeczeństwa, a w konsekwencji stanowi realne zagrożenie dla części mieszkańców gminy problemami wykluczenia społecznego, które wynikać mogą zarówno z nieporadności życiowej jak również z nierówności szans. W końcu sierpnia 2007 r. wśród bezrobotnych dominowały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym, które stanowiły 38% ogółu bezrobotnych z Gminy Besko. Największą grupę w strukturze bezrobotnych według wieku (36%) stanowiły osoby od 25 do 34 lat.

W strukturze bezrobotnych ze względu na czas pozostawania bez pracy znacząco przeważały osoby poszukujące pracy powyżej 24 miesięcy – 35% ogółu zarejestrowanych bezrobotnych, a 26% ogółu bezrobotnych pozostawało wówczas bez stażu. Przyczyną utrzymującego się bezrobocia stała się recesja ekonomiczna oraz sytuacja na rynku rolnym, niedostosowanie kwalifikacji osób poszukujących pracy do tych technologii, restrukturyzacja przemysłu, zmiany w organizacji pracy w mieście i na wsi. Kwestią niemierzalną pozostaje bezrobocie ukryte występujące na terenach wiejskich, które na pewno powiększa faktyczną liczbę osób pozostających bez stałego źródła utrzymania. Niepokojącym zjawiskiem jest dominujący udział osób długotrwale bezrobotnych wśród pozbawionych pracy, którzy w sierpniu 2007 roku stanowili 62% ogółu bezrobotnych.

10. Jaka jest wieś Besko – ocena stanu istniejącego

Co ją wyróżnia?	walory przyrodnicze, tereny zielone, malowniczy przełom Wisłoka, istniejące szlaki turystyczne oraz bliskość jeziora zaporowego, rozwinięta infrastruktura techniczna,
Jakie pełni funkcje?	mieszkańcowa oraz w ograniczonym zakresie rolnicza i produkcyjna
Kim są mieszkańcy?	pracownicy, emeryci, renciści, bezrobotni, młodzież,
Co jest podstawą utrzymania?	praca w sferze produkcyjno – usługowej poza we wsi i poza wsią; emerytury, renty, pomoc społeczna, zasiłki dla bezrobotnych
W jaki sposób są zorganizowani mieszkańcy?	Rada Sołecka w sołectwie Besko i Poręby; Stowarzyszenia, Koła, Rada Parafialna
W jaki sposób rozwiązują problemy?	zebrania wiejskie, indywidualne interwencje u władz gminy, pomoc sąsiedzka
Jak wygląda nasza wieś?	wieś o zwartej zabudowie
Jakie obyczaje i tradycje są u nas pielęgnowane i rozwijane?	10. „połaźnicy” w dniu Wigilii 11. „kolędnicy” w trakcie Świąt Bożego Narodzenia 12. „wiwaty wielkanocne” 13. „śmingus dyngus” 14. noc świętojańska palenie ognisk „sobótkowych” 15. „topienie marzanny” - w 1 dzień wiosny 16. procesje do 4 ołtarzy w Boże Ciało 16. składanie życzeń przez strażaków przed Bożym Narodzeniem i Wielkanocą
Jaki jest stan otoczenia i środowiska?	czyste środowisko, brak zanieczyszczeń, w pobliżu wsi liczne tereny zielone;
Jakie jest rolnictwo?	mała liczba towarowych gospodarstw rolnych, tereny niezagospodarowane rolniczo – występujące odłogi
Jakie są powiązania komunikacyjne?	Niewystarczająca liczba połączeń komunikacji kolejowej i autobusowej
Co proponujemy dzieciom i młodzieży?	Ofertę edukacyjno – kulturalną dla młodzieży organizuje szkoła i kadra pedagogiczna. Na terenie wsi działa LKS który prowadzi sekcję piłkarską dla grup młodzieżowych i juniorskich. Orkiestra Dęta przy OSP prowadzi grupę młodzieżową w której młodzi adeptci sztuki muzycznej uczą się oraz doskonalą umiejętności gry na instrumentach dętych. Działania edukacyjne i wychowawcze podejmowane są w świetlicach środowiskowych w Besku i Porębach działających w ramach programu „Wioska Internetowa”.

III. Analiza SWOT

Poprzez analizę SWOT postarano się przeanalizować mocne i słabe strony wsi Besko oraz szanse i zagrożenia stwarzane przez środowisko zewnętrzne. Pozwala to na określenie obecnej sytuacji w miejscowości oraz wytyczenie przyszłych kierunków jej rozwoju.

SILNE STRONY	SŁABE STRONY
<ul style="list-style-type: none"> ● walory przyrodnicze i krajobrazowe - tereny zielone, malowniczy przełom Wisłoka, istniejące szlaki turystyczne i ścieżki rowerowe oraz bliskość jeziora zaporowego przy wsi dający podstawy do aktywizacji gospodarczej terenu; ● lokalizacja przy jednym z głównych ciągów komunikacyjnych na wschód, zachód i północ – droga krajowa nr 28 oraz trasa kolejowa Jasło – Zagórz; ● rezerwy terenowe pod rozwój działalności gospodarczej; ● lokalizacja w Obszarze Chronionego Krajobrazu Beskidu Niskiego i Obszarze ochrony uzdrowiskowej; ● bardzo dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna zwłaszcza w zakresie wodociągów, kanalizacji i telefonizacji; ● zespół szkół pełniący funkcje integracyjne i kulturalno społeczne dla społeczności wsi; ● istniejące organizacje społeczne i zaangażowanie ich członków w realizację różnorodnych lokalnych inicjatyw społecznych; ● bogate tradycje kulturowe miejscowości; ● rosnąca od kilkunastu lat liczba mieszkańców zwiększająca potencjał społeczności; ● dobra współpraca z samorządem lokalnym. 	<ul style="list-style-type: none"> ● niezadowalający stan techniczny świetlic wiejskich w Besku i Porębach; ● brak sali widowiskowej ● niezadowalający stan techniczny istniejących obiektów sportowych; ● brak Domu Kultury; ● ograniczone możliwości aktywnego rozwoju mieszkańców w dziedzinie kultury; ● ograniczona ilość zajęć pozalekcyjnych dla dzieci i młodzieży w czasie wolnym od nauki; ● brak placu zabaw; ● niewystarczający poziom wykształcenia części mieszkańców; ● zubożałe społeczeństwo; ● mała ilość miejsc pracy na terenie miejscowości; ● zła jakość dróg powiatowych, gminnych i komunalnych; ● brak planu zagospodarowania przestrzennego w gminie; ● niedostateczne wykorzystanie terenów zielonych wzdłuż rzeki Wisłok; ● słabe zainteresowanie społeczeństwa rozwojem agroturystyki; ● odległość od dużych aglomeracji miejskich; ● istniejące bezrobocie.

SZANSE	ZAGROŻENIA
<ul style="list-style-type: none"> • utrzymujący się wzrost gospodarczy w kraju i rozwój prywatnej inicjatywy; • rozwijająca się agroturystyka w powiecie i regionie; • możliwość korzystania ze środków pomocowych na rozwój obszarów wiejskich – m.in. PROW 2007-2013 (np. Program „Leader”, „Odnowa wsi” itp.); • dynamicznie rozwijający się w kraju sektor rolnictwa ekologicznego oraz rosnące rynki zbytu w dużych miastach; • tworzenie systemu zachęt dla inwestorów mogących stworzyć nowe miejsca pracy; • rozwój istniejącej infrastruktury technicznej; 	<ul style="list-style-type: none"> • migracja i emigracja młodzieży i najbardziej wartościowego elementu ludzkiego do miast i za granicę; • niska dochodowość pracy w rolnictwie zwłaszcza w niewielkich gospodarstwach; • zaniechanie tradycyjnych metod produkcji rolnej, odlogowanie pól; • niewydolny system komunikacji zwłaszcza drogowej;

IV. Wizja – kierunki rozwoju

Wizja jest zapisem woli mieszkańców i ich deklaracją wspólnego urzeczywistniania nakreślonych celów. Wizja w swej istocie łączy wszystkie środowiska, siły i osoby na rzecz jej realizacji, jednak bez wskazywania sposobów i środków. Te zapewne będą wypadkową aspiracji, doświadczeń i pomysłowości mieszkańców i ośrodków decyzyjnych wcielających ją w życie.

Wizję Beska określono w perspektywie do roku 2016.

Spoleczność Beska w roku 2016:

„Rozwijając i wykorzystując istniejący potencjał oraz pielęgnując tradycje tworzyć będziemy nowoczesne warunki życia i pracy dla nas i naszych dzieci”

Jaka będzie nasza miejscowość w 2016 roku

Co ma ją wyróżniać?	Rozwój turystyki, rozwój produkcji i usług, infrastruktura kulturalna i infrastruktura rekreacyjno – sportowa
Jakie ma pełnić funkcje?	Mieszkaniowe, kulturalne, usługowo - produkcyjne, turystyczne, uzdrowiskowe, rolnicze
Kim mają być mieszkańcy?	Zintegrowani, aktywni, wykształceni mieszkańcy wsi podnoszący swoje kwalifikacje, zaangażowani w życie wsi, aktywna młodzież
Co ma być podstawą utrzymania?	Praca w sferze produkcyjno – usługowej, we wsi i poza wsią, działalność gospodarcza i turystyczna
W jaki sposób na być zorganizowana wieś i mieszkańcy?	Aktywnie działające Stowarzyszenia Kulturalne, Turystyczne, Grupa Odnowy Wsi, Rady Sołeckie, Rada Parafialna.
W jaki sposób mają być rozwiązywane problemy?	Okresowe spotkania i zebrania wiejskie, spotkania z władzami gminy, współpraca z innymi miejscowościami w Polsce i za granicą, zwiększenie przepływu informacji między mieszkańcami poprzez Centrum Informacji Gminnej
Jak ma wyglądać nasza wieś, gospodarstwa i mieszkania?	Estetycznie zagospodarowane posesje. Utrzymane w czystości otoczenie. Wybudowane domki letniskowe, wyremontowane budynki. Chodniki założone przy głównych ciągach komunikacyjnych miejscowości. Założone liczne skwery z kwiatami, krzewami i pasami zieleni. Wyremontowane drogi gminne i powiatowe.
Jakie obyczaje i tradycje mają być u nas pielęgnowane i rozwijane?	Kultywowane przez młodzież szkolną oraz mieszkańców zrzeszonych w różnego organizacjach społecznych obrzędy ludowe oraz tradycje odtworzone na podstawie przekazów historycznych oraz relacji

	starszych mieszkańców Beska.
Jaki ma być stan otoczenia i środowiska?	Czyste i przyjazne środowisko dla ludzi i przyrody, wykorzystane naturalne walory przyrodnicze i turystyczne. Wprowadzona segregacja odpadów.
Jakie ma być rolnictwo?	Stosujące nowoczesne technologie. Produkujące metodami ekologicznymi. Zagospodarowane wszystkie nieużytki.
Jakie mają być powiązania komunikacyjne?	Regularne połączenia komunikacyjne do pobliskich miast i do każdej miejscowości gminy.
Co zaproponujemy dzieciom i młodzieży?	zajęcia w świetlicach wiejskich w Besku i Porębach oraz Domu Kultury. Funkcjonujący bezpieczny plac zabaw. Liczne ścieżki rowerowe, spacerowe oraz przyrodnicze. Rozgrywki sportowe w różnych dyscyplinach sportowych dla różnych grup wiekowych. udział w rozgrywkach sportowych; Pełny dostęp mieszkańców do utworzonej ścieżki edukacyjno- przyrodniczej. Liczne imprezy kulturalno-rozrywkowe i folklorystyczne.

V. Wizja krótkoterminowego oraz długoterminowego rozwoju miejscowości w latach 2008-2016

Wizja jest zapisem woli mieszkańców i ich deklaracją wspólnego urzeczywistniania nakreślonych celów. Wizja w swej istocie łączy wszystkie środowiska, siły i osoby na rzecz jej realizacji, jednak bez wskazywania sposobów i środków. Te są wypadkową aspiracji, doświadczeń i pomysłowości mieszkańców i ośrodków decyzyjnych wcielających ją w życie.

Priorytety

- budowa i modernizacja infrastruktury;
- poprawa poziomu zaspokojenia potrzeb społecznych i kulturalnych mieszkańców Beska;
- zachowanie dziedzictwa kulturowego;
- podniesienie poziomu przygotowania miejscowości do obsługi ruchu turystycznego;
- rozwój przedsiębiorczości;
- kultywowanie tradycji i wartości lokalnych;
- rozwijanie funkcji społeczno-kulturalnych;
- aktywizacja mieszkańców na rzecz realizacji wizji rozwoju Beska

Uzasadnienie

Rozwój infrastruktury technicznej ma decydujące znaczenie dla powodzenia programów rozwoju obszarów wiejskich. Od poziomu rozwoju infrastruktury technicznej zależy to jak będzie rozwijała się lokalna gospodarka i jak będą zaspokajane potrzeby społeczne mieszkańców. Znajduje to swoje odzwierciedlenie w niniejszym Planie Odnowy Miejscowości Besko. Będzie to wymagać koncentracji środków na rozbudowę i modernizację infrastruktury technicznej i społecznej. W celu zapewnienia stałego wzrostu jakości życia

oraz dostosowania do standardów UE niezbędne jest zwiększenie poziomu wydatków, szczególnie na inwestycje infrastrukturalne z zakresu ochrony środowiska i rozwoju infrastruktury społecznej. Realizacja tych inwestycji wpłynie na uruchomienie procesu wielofunkcyjnego rozwoju miejscowości, który z założenia ma przyczynić się do tego, aby Besko nie było jedynie miejscem zamieszkiwania, lecz również spełniało inne ważne funkcje:

- dobre miejsce do życia i pracy (funkcja mieszkaniowa i bytowa),
- atrakcyjne miejsce wypoczynku i rekreacji dla mieszkańców i turystów,
- miejsce, w którym chronione jest środowisko naturalne,
- miejsce, w którym chroni i kultywuje się dorobek dziedzictwa kulturowego,
- miejsce o dogodnych warunkach prowadzenia działalności gospodarczej – wysokiej przedsiębiorczości mieszkańców.

Bogate dziedzictwo kulturowe i zabytki są elementem warunkującym atrakcyjność turystyczną miejscowości. Obok walorów estetyczno – poznawczych mogą one wzbogacać życie kulturalne. Życie kulturalne, tak jak sportowe są elementem funkcjonowania miejscowości. Umożliwiają spędzenie wolnego czasu w sposób zorganizowany, stanowią atrakcję zarówno dla mieszkańców, jak i coraz liczniej przybywających do Beska gości.

Wobec powyższego ważnym elementem działań rozwojowych jest zachowanie zabytków Beska, rozwój infrastruktury dla działalności sportowej, kulturalnej, gospodarczej, ochrony środowiska. Istotnym również jest zainicjowanie i systematyczny wzrost wykorzystania odnawialnych źródeł energii jak i poprawy estetyki otoczenia.

Bardzo ważnym elementem kształtującym warunki życia mieszkańców obszarów wiejskich i wiejsko – miejskich, odpowiadające standardom cywilizacyjnym i pozwalające mieszkańcom realizować ich cele ekonomiczne, jest stworzenie im możliwości do aktywnego uczestnictwa w gospodarczym życiu miejscowości i gminy.

Trudna sytuacja na rynku pracy, wysokie bezrobocie należy do ważnych problemów społecznych i gospodarczych miejscowości. Realizacja priorytetów wymagać będzie koncentracji na rozszerzeniu zakresu stosowanych metod przeciwdziałania bezrobociu oraz na zapewnieniu warunków wdrażania nowych metod i technik pracy, a także na dostosowaniu społeczności do ery społeczeństwa informacyjnego.

Aktywizacja mieszkańców pozwoli wywołać zaangażowanie w środowisku wiejskim w budowaniu pozytywnych zmian dla własnego otoczenia. Realizacja Planu stworzy szanse dla wielu aktywnych ludzi, którzy dotychczas nie mieli okazji podjęcia podobnych działań. Ponadto pozwoli na odbudowanie więzi międzyludzkich, które w coraz większym stopniu ulegają zerwaniu.

Realizacja wszystkich powyższych priorytetów wymagać będzie mobilizacji mieszkańców do podejmowania działań na rzecz poprawy warunków i jakości życia. Aktywność mieszkańców w kierunku podejmowania działań wspierających rozwój gospodarczy, społeczny i kulturalny miejscowości będzie warunkiem krytycznym dla realizacji priorytetów niniejszego planu.

Cele

Realizacja priorytetów rozwojowych wymaga osiągnięcia celów długofalowych, które zgodne są z oczekiwaniami mieszkańców, jednocześnie będąc zgodnymi z najważniejszymi dokumentami planistycznymi gminy tj. Strategią Rozwoju Społeczno – Gospodarczego Gminy Besko, Planem Rozwoju Lokalnego Gminy, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Besko oraz będącym na etapie przygotowania Planem Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Besko.

Celem nadrzędnym rozwoju gminy jest osiągnięcie stabilnego i zrównoważonego rozwoju.

Poniżej przedstawiono cele sformułowane w trzech sferach życia lokalnej społeczności, jaką stanowią mieszkańcy Beska. Kolejność poniższych celów nie stanowi ich hierarchii, są one równorzędne.

Sfera społeczna

Stworzenie warunków umożliwiających wzrost poziomu życia - zaspokojenie bieżących potrzeb mieszkańców
Stworzenie warunków umożliwiających zaspokojenie przyszłych potrzeb następných pokoleń
Dążenie do zapewnienia mieszkańcom w możliwie największym stopniu źródeł utrzymania na terenie gminy, głównie przez aktywizację rozwoju sfery usług, rolnictwa ekologicznego, funkcji turystycznej z towarzyszącymi usługami
Podniesienie wiedzy i umiejętności mieszkańców w zakresie tworzenia oferty turystyczno-kulturalnej
Pozyskanie alternatywnych źródeł dochodów przez ludzi utrzymujących się wyłącznie z rolnictwa
Zmiana i podwyższenie kwalifikacji zawodowych mieszkańców
Reorientacja zawodowa osób zagrożonych procesami restrukturyzacyjnymi - przekwalifikowanie osób odchodzących z rolnictwa
Poprawa warunków życia społeczno-kulturalnego poprzez poszerzenie zakresu ofert oświatowych i kulturalnych oraz rozbudowę infrastruktury
Poprawa estetyki miejscowości ze szczególnym uwzględnieniem miejsc wyeksponowanych i ważnych z punktu widzenia wizerunku miejscowości
Wyrównanie szans edukacyjnych dzieci i młodzieży
Budowa obiektów infrastruktury społeczno – edukacyjnej, stała modernizacja istniejących obiektów dydaktycznych
Poprawa wyposażenia szkoły w pomoce dydaktyczno-naukowe

Realizacja programów edukacyjnych promujących dziedzictwo kulturowe wsi, gminy i regionu Podkarpacia
Rewitalizacja, konserwacja, renowacja, zachowanie, modernizacja zabytkowych obiektów wraz z ich otoczeniem
Rozwój infrastruktury turystycznej i okołoturystycznej
Wyznaczenie nowych obszarów przeznaczonych na cele rekreacyjne i turystyczne
Rozwijanie oferty turystycznej oraz cyklicznych imprez sprzyjających wzrostowi ruchu turystycznego
Rozwój aktywnych form turystyki
Rozbudowa boiska sportowego oraz innych obiektów służących uprawianiu sportu i rekreacji
Podwyższenie poziomu integracji zawodowej i społecznej osób niepełnosprawnych
Objęcie wsparciem osób z grup zagrożonych wykluczeniem społecznym (w tym młodzieży)
Poprawa wyposażenia funkcjonującej jednostki Ochotniczej Straży Pożarnej
Poprawa stanu bezpieczeństwa na drogach poprzez modernizację infrastruktury drogowej

Sfera potencjałów

Ochrona środowiska przyrodniczego jako nierozłącznej części wszystkich procesów rozwojowych
Kształtowanie struktury funkcjonalno-przestrzennej w nawiązaniu do systemów ekologicznych
Rozwijanie funkcji zgodnych z predyspozycjami środowiska
Wyposażenie obszaru w infrastrukturę społeczną, techniczną i ekonomiczną stosownie do występujących potrzeb
Dążenie do zachowania bądź przywrócenia na niektórych obszarach ładu przestrzennego w rozwoju osadnictwa i lokalizacji innych elementów zagospodarowania
Rozbudowa sieci wodociągowych i kanalizacyjnych oraz oczyszczalni ścieków
Budowa lub modernizacja sieci energetycznych (ze szczególnym uwzględnieniem odnawialnych źródeł energii)
Modernizacja infrastruktury drogowej wraz z obiektami mostowymi
Kompleksowe uzbrojenie terenu pod potrzeby rozwoju przedsiębiorczości i budownictwa mieszkaniowego
Stworzenie infrastruktury służącej rozwojowi aktywnych form turystyki
Rozbudowa infrastruktury noclegowej i gastronomicznej
Rozwój lokalnego systemu informacji kulturalnej i turystycznej
Poprawa stanu infrastruktury kultury (zaplecze kulturalne i rozrywkowe – m.in. Dom Kultury z Salą widowiskowo - taneczną itp.)
Wykorzystanie istniejących zasobów – wykorzystanie funkcji wypoczynkowych i estetycznych parku podworskiego
Restauracja i rewitalizacja obiektów dziedzictwa kulturowego i kultu religijnego wraz z systemem ich zabezpieczeń
Utrzymanie dotychczasowej oraz rozwijanie współpracy międzynarodowej w zakresie kultury, sportu i edukacji
Stworzenie korzystnych warunków do nawiązywania współpracy transgranicznej, międzyregionalnej, polonijnej i kulturowej

Sfera gospodarcza

Wypromowanie wsi/gminy jako atrakcyjnego obszaru turystycznego i miejsca produkcji żywności o wysokich parametrach jakości
Rozwój infrastruktury służącej rozwojowi aktywnych form turystyki
Zwiększenie dostępu do informacji w zakresie uruchamiania działalności gospodarczej i zdobywania zewnętrznych źródeł finansowania
Rozwijanie lokalnego systemu informacji kulturalnej i turystycznej
Stymulowanie rozwoju przedsiębiorczości mieszkańców
Pozyskiwanie inwestorów zewnętrznych tworzących miejsca pracy
Zwiększenia stopnia współpracy z sąsiednimi gminami, z powiatem i innymi instytucjami na rzecz poprawy oferty turystycznej
Realizacja programów promujących wieś i gminę jako miejsca atrakcyjnego turystycznie i do inwestowania
Rozwój infrastruktury noclegowej i gastronomicznej

Przedsięwzięcia przewidywane do realizacji w latach 2008 - 2016

Lp.	Nazwa planowanego działania	Czas realizacji działania rozpoczęcie - zakończeni e	Konieczne do wykonania prace, oczekiwane rezultaty	Osoby, instytucje odpowiedzialne za zadanie	Źródło finansowa nia	Koszt w zł
1.	Remont i modernizacja oczyszczalni ścieków	2008-2011	Zwiększenie przepustowości do 600 m ³ /d, Zmniejszenie stopnia uwodnienia osadów ściekowych do 75%, powstanie nowego reaktora biologicznego i przepompowni	Gmina Besko	Zewnętrzne środki pomocowe Budżet Gminy	4 000 000,00
2.	Remont i modernizacja dróg gminnych na terenie Beska	2008-2016	Zmodernizowane drogi gminne – 15 000m	Gmina Besko	Zewnętrzne środki pomocowe Budżet Gminy	4 000 000,00
3.	Budowa Domu Kultury	2008 - 2012	Powstanie budynku z pełnym zapleczem do pracy kulturalno-oświatowej wraz z salą widowiskowo – rekreacyjną na 300 miejsc oraz 4 pracowni „środowiskowych”	Gmina Besko	Zewnętrzne środki pomocowe Budżet Gminy	2 000 000,00
4.	Modernizacja i remont kompleksu sportowo-rekreacyjnego przy stadionie w Besku - lata 2008-2013	2008-2013	Pełne wykorzystanie istniejących obiektów hotelowo-sportowo - biurowych. Modernizacja płyty boiska oraz trybun. Spełnienie przez obiekty obowiązujących norm i przepisów	Gmina Besko LKS „Przełom” Besko	Zewnętrzne środki pomocowe Budżet Gminy	1 000 000,00

Lp.	Nazwa planowanego działania	Czas realizacji działania rozpoczęcie - zakończenie	Konieczne do wykonania prace, oczekiwane rezultaty	Osoby, instytucje odpowiedzialne za zadanie	Źródło finansowania	Koszt w zł
			bezpieczeństwa.			
5.	Adaptacja budynku stolarni w dzielnicy Poręby na Świetlicę Wiejską i strażnicę OSP	2008 - 2010	Zagospodarowany obiekt z którego korzystać będą mieszkańcy sołectwa Poręby. Liczba osób korzystających z obiektu – 150, Powierzchnia adaptowanego budynku – 200 m ²	Gmina Besko	Zewnętrzne środki pomocowe Budżet Gminy	60 000,00
6.	Dokończenie budowy sieci wodociągowej	2008-2013	Długość wybudowanej sieci wodociągowej – 10 000 m, 100 przyłączy gospodarstw domowych.	Gmina Besko	Zewnętrzne środki pomocowe Budżet Gminy	1 000 000,00
7.	Rewitalizacja „Parku Podworskiego” wraz z obiektami towarzyszącymi – oficyna, spichlerz	2008-2013	Uzupełnienie drzewostanu, szaty roślinnej, remont i adaptacja dla celów muzealnych oficyny podworskiej, remont zabytkowego spichlerza, odtworzenie alejek parkowych, instalacja oświetlenia, organizacja i wyposażenie miejsc rozrywki i wypoczynku, remont murów -300 m oraz kapliczki z gnomonem	Gmina Besko	Zewnętrzne środki pomocowe Budżet Gminy	60 000,00
8.	Rewitalizacja zabytkowego „Centrum” wsi	2008-2016	Remont i odnowienie kościoła drewnianego, remont i modernizacja zabytkowego budynku „Karczmy” przy ulicy Podkarpackiej remont domu zakonnego siostr felicianek remonty kapliczek - 15	Gmina Besko, Parafia rzymsko - katolicka	Zewnętrzne środki pomocowe Budżet Gminy kapitał mieszkańców	1 500 000,00
9.	Uzupełnienie oświetlenia ulicznego	2008-2016	Instalacja 90 nowych punktów oświetleniowych.	Gmina Besko	Zewnętrzne środki pomocowe Budżet Gminy	100 000,00
10.	Remont kładki wiszącej na Wisłoku	2011-2016	Wyremontowana kładka spełniająca obowiązujące normy bezpieczeństwa.	Gmina Besko	Zewnętrzne środki pomocowe Budżet Gminy	2 000 000,00
11.	Modernizacja ośrodka zdrowia i adaptacja pomieszczeń na potrzeby gabinetów	2008 - 2016	Nowy gabinet rehabilitacyjny -1, winda dla osób niepełnosprawnych – 1,	Gmina Besko	Zewnętrzne środki pomocowe Budżet Gminy	200 000,00

Lp.	Nazwa planowanego działania	Czas realizacji działania rozpoczęcie - zakończenie	Konieczne do wykonania prace, oczekiwane rezultaty	Osoby, instytucje odpowiedzialne za zadanie	Źródło finansowania	Koszt w zł
	specjalistycznych i rehabilitacyjnych		podjazd dla osób niepełnosprawnych – 1, doposażone gabinety specjalistyczne - 4			
12.	Budowa i organizacja Przedszkola Samorządowego	2011-2016	Powstanie obiektu na 60 miejsc dla przedszkolaków z pełnym zapleczem socjalnym i dydaktycznym	Gmina Besko	Zewnętrzne środki pomocowe Budżet Gminy	1 000 000,00
13.	Modernizacja i termomodernizacja budynków użyteczności publicznej z uwzględnieniem możliwości wykorzystania przy ich eksploatacji odnawialnych źródeł energii	2009-2016	Zmodernizowane i docieplone budynki – 3, budynki wyposażone w pompy ciepła lub panele słoneczne - 3	Gmina Besko, Organizacje pozarządowe działające na terenie gminy Besko	Zewnętrzne środki pomocowe Budżet Gminy	900 000,00
14.	Poprawa infrastruktury szkolnej	2008-2016	Wymiana stropów w „starym” budynku szkoły, doposażenie sal dydaktycznych - 6	Gmina Besko	Zewnętrzne środki pomocowe Budżet Gminy	1 000 000,00
15.	Budowa domu pogrzebowego	2010-2016	Dom pogrzebowy z kaplicą oraz pełnym zapleczem socjalno-technicznym.	Gmina Besko, Parafia rzymsko - katolicka	Kapitał mieszkańców Beska	150 000,00
16.	Rewitalizacja terenu cmentarza przycerkiewnego	2009 - 2016	Odtworzenie alejek cmentarnych oraz zniszczonych nagrobków	Gmina Besko, Organizacje pozarządowe mieszkańcy Beska	Zewnętrzne środki pomocowe, Budżet Gminy, kapitał mieszkańców Beska oraz organizacji pozarządowych	50 000,00
17.	Tworzenie bazy turystyczno - rekreacyjnej z wykorzystaniem walorów karajobrazowo - kulturowych	2008-2016	Gospodarstwa agroturystyczne -5 utworzenie ścieżek spacerowych oraz miejsc aktywnego wypoczynku – 4, ścieżki rowerowe i konne - 4	Gmina Besko, Organizacje pozarządowe mieszkańcy Beska	Zewnętrzne środki pomocowe. Budżet Gminy, kapitał mieszkańców Beska	700 000,00
18.	Produkcja biomasy na niewykorzystywanych rolniczo gruntach	2008-2016	Likwidacja odlogowanych pól na terenie całej wsi. Powstanie linii technologicznej do produkcji peletów i brykietów.	Gmina Besko, Organizacje pozarządowe mieszkańcy Beska	Zewnętrzne środki pomocowe. Budżet Gminy, kapitał mieszkańców Beska	

Lp.	Nazwa planowanego działania	Czas realizacji działania rozpoczęcie - zakończenie	Konieczne do wykonania prace, oczekiwane rezultaty	Osoby, instytucje odpowiedzialne za zadanie	Źródło finansowania	Koszt w zł
			Podniesienie świadomości mieszkańców w zakresie wykorzystania odnawialnych źródeł energii poprzez szkolenia - 3			
19.	Poprawa estetyki wsi	2008-2016	Estetycznie zagospodarowane posesje. Utrzymane w czystości otoczenie. Wyremontowane budynki. Założone liczne skwery z kwiatami, krzewami i pasami zieleni.	Gmina Besko, mieszkańcy Beska	Budżet Gminy, kapitał mieszkańców Beska	
20.	Doposażenie Gminnego ośrodka SPZPOZ w samochód ratowniczy w wyposażeniem	2010-2016	Ratownictwo	SPZPOZ	NFZ, Ośrodek Zdrowia, Urząd Gminy	400 000,00

VI. Wdrażanie i zarządzanie

Wdrażanie Planu Odnowy Miejscowości ma decydujący wpływ na realizację zadania oraz efektywne wykorzystanie środków. System wdrażania polegać będzie na ewentualnych zmianach i aktualizacji planu, koordynacji istniejących przedsięwzięć i tworzeniu nowych instrumentów realizacji. Istotne miejsce w systemie wdrażania stanowić będzie monitoring i kontrola realizacji celów i priorytetów.

Precyzyjne określenie oczekiwań i przedsięwzięć do realizacji w ramach planu odnowy miejscowości pozwoli na pozyskiwanie środków ze źródeł zewnętrznych i ich wdrażanie. Narzędziem niezbędnym w realizacji Planu Odnowy Miejscowości będzie budżet Gminy. Szansą na skuteczne wdrażanie planu jest także istnienie organizacji pożytku publicznego, związków wyznaniowych mających możliwość realizacji przedsięwzięć służących poprawie życia na wsi. Stopniowe tworzenie budżetu zadaniowego powinno usprawnić zarządzanie środkami publicznymi oraz stworzyć czytelny obraz operacji finansowych przeprowadzanych przez Radę Gminy.

Instrumentami pomocnymi przy wyborze przedsięwzięć według określonej kolejności będą Strategia Rozwoju Gminy, Plan Rozwoju Lokalnego, Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego Gminy Besko, oraz będący w trakcie tworzenia Plan Zagospodarowania Przestrzennego.

W całym procesie zarządzania i wdrażania jedno z głównych zadań polegać będzie na monitoringu, który wspomagać będzie proces zarządzania i dostarczać będzie informacji o postępie realizacji i efektywności wdrażania zadań wynikających z Planu. W trakcie realizacji projektu na bieżąco będą oceniane wszelkie działania, monitorowanie będzie obejmować wszystkie poziomy realizacji projektu: od wykonania budżetu, jego kwalifikowalności, zaawansowania inwestycji, po zaplanowane osiągnięcie założeń i rezultatów. Stały monitoring pozwoli szybko wykryć ewentualne problemy i niejasności w projekcie, zdiagnozować przyczyny jak również znaleźć właściwe rozwiązanie.

VII. Uspołecznienie procesu planowania i realizacji

Pracę nad Planem Rozwoju Miejscowości rozpoczęto w IV kwartale 2007 roku. Do współpracy władze samorządowe zaprosiły sołtysów, przedstawicieli Rady Gminy, organizacji pozarządowych, instytucji i firm funkcjonujących na terenie Beska. W trakcie warsztatów zidentyfikowano problemy i cele w najważniejszych sferach funkcjonowania lokalnej społeczności. Niniejszy dokument jest wynikiem analizy uzyskanych w trakcie warsztatów informacji oraz ich uporządkowania i złożenia według wytycznych zawartych w dokumentach PROW na lata 2007-2013.

O Planie Rozwoju Miejscowości Besko na lata 2008-2016 przyjętym do realizacji jak również o rozpoczynanych zadaniach, ich przebiegu i zakończeniu mieszkańcy Beska będą systematycznie informowani. Informacje będą upowszechniane za pośrednictwem prasy regionalnej i lokalnej, zwyczajowo na tablicach ogłoszeń i stronie internetowej Urzędu Gminy oraz bezpośrednio przez władze gminy na różnego typu spotkaniach i zebraniach. Uwagi od mieszkańców na temat prowadzonych prac zbierane będą również w czasie godzin przyjęć Wójta Gminy każdego tygodnia.

PRZEWODNICZĄCY RADY
Miejscowości
